

Руслан ВАЛЄЄВ,

доцент кафедри адміністративного права
і процесу Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Михайло КУЦІЙ,

здобувач вищої освіти

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

РИСИ СУЧАСНОЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ПРОАКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Національна поліція України є одним із ключових елементів системи забезпечення правопорядку та безпеки держави. Важливим напрямом її роботи є здійснення превентивної діяльності, яка не лише постає стадією протидії злочинності [1], але й набуває рис проактивності. Проактивність поліцейської діяльності полягає в зміні пріоритетів з реагування на вже вчинені правопорушення на діяльність щодо їх попередження.

В умовах сьогодення діяльність підрозділів Національної поліції стикається з низкою нових викликів та загроз, таких як агресія з боку російської федерації, внутрішні соціально-економічні труднощі, підвищення рівня злочинності та необхідність адаптації до сучасних технологічних змін. Ці фактори вимагають від Національної поліції оперативності, ефективності та інноваційних підходів у виконанні своїх функцій та завдань.

Превенція є одним із найбільш широких напрямів роботи поліції, який тією чи іншою мірою притаманний всім органам, службам, підрозділам, про що яскраво свідчить Закон України «Про Національну поліцію», в якому до кола основних повноважень поліції віднесено саме здійснення превентивної та профілактичної діяльності у сферах забезпечення публічної безпеки та порядку, безпеки дорожнього руху, запобігання та протидії домашньому насильству чи насильству за ознакою статі, контролю за обігом зброї [2, с. 176-177].

У воєнний час значно зростає рівень загрози для національної безпеки та життя громадян, тому превентивна діяльність органів поліції стає більш інтенсивною, комплексною та складною. Вона спрямована на запобігання злочинам, що можуть становити загрозу для безпеки населення, цивільних і військових об'єктів, а також на вирішення завдань щодо забезпечення безпеки в умовах бойових дій, катастроф, аварій тощо. У цих умовах заходи превентивної діяльності органів поліції включають захист населення, контроль за дотриманням порядку та законності на певній території, патрулювання, блокування небезпечних об'єктів та допомогу в евакуації населення. Крім того, поліція бере участь у координації дій з іншими силовими структурами та службами екстреного реагування, забезпечуючи

оперативне реагування на будь-які загрози та підтримання стабільності в регіоні.

Слід зауважити, що після введення особливого правового режиму були внесені відповідні зміни в Закон України «Про Національну поліцію» [3], а саме у статті 23, 24, 42, 46. Так, наприклад, під час дії режиму воєнного стану поліцейські отримали право застосовувати заходи примусу, передбачені ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію», щодо осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, без врахування установлених вимог та заборон щодо застосування фізичної сили, зброї тощо [3].

Раніше поліцейські за жодних обставин не могли застосовувати заходи примусу, не визначені законом. Однак варто зазначити, що нині надання органам Національної поліції додаткових повноважень сприятиме стабілізації оперативної обстановки, зважаючи на особливий правовий режим виконання службових обов'язків. Переважна більшість заходів, що здійснюються поліцейськими в рамках реалізації цих додаткових повноважень, має оперативний характер, деякі з них – превентивний та профілактичний, але всі вони спрямовані на забезпечення публічного порядку та захист прав громадян.

Однією з ключових особливостей превентивної діяльності підрозділів поліції є необхідність застосування спеціальних методів та засобів, включаючи використання вогнепальної зброї, бойових транспортних засобів та іншого спеціального обладнання. Для виконання цих завдань органи поліції повинні відповідати підвищеним вимогам щодо мобільності та швидкої реакції на будь-яку надзвичайну ситуацію. Поліцейські мають володіти професійними знаннями з прав людини та громадянина, а також навичками оперативного реагування з урахуванням умов воєнного стану. Важливо зазначити, що навіть у воєнний час поліцейські повинні дотримуватися законів і не можуть розраховувати на безкарність, оскільки війна не виправдовує порушення прав і законів. Крім того, постійне навчання та тренування є важливими для підтримки високого рівня професіоналізму та готовності до будь-яких викликів.

Також слід зазначити, що в умовах сьогодення підрозділи Національної поліції відіграють важливу роль у забезпеченні правопорядку в зоні бойових дій та на окупованих територіях. Вони займаються евакуацією цивільного населення, документуванням воєнних злочинів, забезпеченням громадського порядку в умовах військового конфлікту. Через постійний стрес та перенавантаження сильно травмується нервова система поліцейських. Тому необхідно особливу увагу приділяти психологічній підготовці правоохоронців.

Внаслідок роботи в екстремальних умовах, пов'язаних із протидією злочинності, великими рівнями відповідальності, забезпеченням прав і свобод громадян, можуть виникати психологічні напруження: тривога, втома – та, найстрашніше, вияви агресії до оточуючих. Тому слід розуміти, який рівень агресії є дозволеним, а який може призвести до деструктивних

наслідків [4, с. 135]. Варто зазначити, що агресія серед поліцейських під час дії воєнного стану не є поширеним явищем і не відображає ситуацію серед усіх працівників поліції. Багато поліцейських демонструють високий професіоналізм і дотримуються етичних норм, навіть у найскладніших умовах. Проте, зважаючи на потенційні наслідки агресивної поведінки, важливо забезпечити підтримку та допомогу поліцейським для збереження їхнього психоемоційного здоров'я. Відділки, в яких працюють поліцейські, повинні регулярно надавати психологічні консультації та підтримку, створювати можливості для висловлення емоцій і вражень, а також сприяти ефективному управлінню стресом. На нашу думку, це також підкреслює важливість знань у галузі психології в превентивній діяльності органів поліції. Розуміння психологічних аспектів може допомогти поліцейським ідентифікувати фактори, що потенційно призводять до злочинної діяльності, та знайти ефективні способи запобігання ним.

Отже, Національна поліція України відіграє важливу роль у забезпеченні правопорядку та безпеки держави, особливо в умовах воєнного стану. Сучасні виклики вимагають від поліції високого рівня оперативності, ефективності та інноваційних підходів. Незважаючи на складні умови, поліцейські зобов'язані дотримуватися законів та етичних норм. Постійне навчання та тренування є важливими для підтримки високого рівня професіоналізму. Слід також приділяти особливу увагу психологічній підготовці поліцейських через високий рівень стресу, особливо під час роботи на деокупованих територіях. Необхідно взаємодіяти одне з одним та постійно підтримувати свій психоемоційний стан.

Список використаних джерел:

1. Валєєв Р. Г., Чуріков Д. С. Превентивна діяльність поліцейських як стадія протидії злочинності. Зб. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 березня 2018 р.). Дніпро : ДДУВС, 2018. С. 212-215.
2. Джафарова О. В. Національна поліція України як провідний суб'єкт здійснення превентивної діяльності. *Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ)*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листопада 2020 р.). Харків, 2020. С. 176-178.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.
4. Зінченко Д. А., Бутко А. О., Макарова О. П. Психоемоційний стан працівників поліції під час воєнного стану в Україні. *Соціально-психологічне забезпечення діяльності сил безпеки та оборони України*: матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 травня 2023 р.). Харків : НА НГУ, 2023. С. 134-137.